

הוריות ב

שווערד

1. רמב"ם פירוש המשניות - הקדמת הרמב"ם לפירוש המשניות

וצריך לשופט שלא ירבה לרדוף אחר תענוגי העולם, ואהבת העושר והמעלה... ואחר שנראה שהשופט צריך לכל אלו המוסרים, כדי להוסר בהם, אם כן מה נחמד ונכון היה תקון מסכת אבות אחרי מסכת סנהדרין, ומה שנלוה אליה, לפי שהיא כוללת אלה המוסרים, ועוד נוסף עליהם ענינים אחרים, מביאים לידי פרישות מן העולם וכבוד העולם ובעליה, ומעשה היושר והיראה. וכאשר השלים מוסר הדיינים, החל לבאר שגיאותם, כי כל מי שיש בו טבע בשר ודם, אי אפשר שלא יטעה ויחטא. ולפיכך סידר הוריות אחר אבות, ובה התם סדר נזיקין. ועלו חלקי המאמר בנזיקין לח' מסכתות:

2. ספר באר שבע על הוריות דף ב/א

הורו בית דין לעבור כו'. איכא למידק טובא, חדא מכדי תנא בסדר נזיקין קאי, מאי טעמא תני הוריות, מה ענין הוריות בסדר נזיקין, בסדר קדשים הוה ליה למיתנייה שהוא הלכות קרבנות. וכהאי גוונא דייק הגמרא בריש מסכת נזיר (ב, א) מכדי תנא בסדר נשים קאי מאי טעמא תני נזיר, בסדר קדשים הוה ליה למיתנייה שהוא הלכות קרבנות. ועוד מכדי תנא מאבות סליק, מאי שנא דתני הוריות. ואף על גב דקיימא לן (ב"ק קב, א) דבתרי מסכתות אין סדר למשנה, הני מילי לענין מחלוקת ואחר כך סתם, לפי שרבי לא שנה לתלמידיו המסכתות על הסדר אלא כמו שהיו חפצים התלמידים, אבל אחר ששנאן וחברם על הסדר חברם, וצריך בכל מסכתא טעם למה נשנית אחר שלפניה, כדדייק הגמרא בריש מסכת שבועות (ב, ב) מכדי תנא ממכות סליק מאי שנא דתני שבועות, וכן בריש מסכת סוטה (ב, א) מכדי תנא מנזיר סליק מאי שנא דקתני סוטה. ועוד אמאי לא התחיל התנא למיתני ברישא הוראת כהן משיח לעצמו כו', והדר ליתני הורו בית דין לעבור כו' כסדר הפרשה, שהרי פרשת כהן משיח כתיבא ברישא והדר כתיבא פרשת בית דין. וכהאי גוונא דייק הגמרא בריש מסכת סוטה. ומיהו בהא איכא למימר, כיון דהתנא בעי למיתני שהוראת כהן משיח לעצמו כהוראת בית דין לצבור כמפורש לקמן ריש פרק ב' (ו, ב), הלכך איצטרך להודיענו מעיקרא דין הוראת בית דין לצבור, וכהאי גוונא משני הגמרא בדוכתי טובא:

ועוד י"ל, כיון דהוראת כהן משיח לעצמו הוא גנותן של ישראל, כמו שדרשו (ויק"ר ה, ו) לאשמת העם (ויקרא ד, ג) כשכהן גדול חטא אשמת העם הוא, מפני שהן תלויין בו לכפר עליהם ולהתפלל בעדם ונעשה מקולקל, הלכך לא התחיל התנא בהורה כהן משיח לעצמו. ...

וגם על מסכת אבות גופא איכא למידק מה ענינה בסדר נזיקין. וי"ל כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בהקדמה מסדר זרעים... ובהאי תירוץ מיתרצא גם הקושיא שהקשיתי, אמאי לא התחיל התנא למיתני ברישא הורה כהן משיח לעצמו כו', והוא מפני שהתנא קאי אמסכת אבות, ובא להתחיל לבאר שגיאות הדיינים אחר שהשלים לבאר מוסר הדיינים, הלכך התחיל בהורו בית דין לעבור כו' שהם הדיינים המיוחדים. (הגה"ה. ואף על פי שמצאתי בכרכים שבידינו מסכתא זו מסודר אחר מסכת עבודה זרה, וכן כתבו התוספות בהדיא בריש מסכת עבודה זרה (ד"ה לפני אידיהן), מ"מ סמכתי טפי על הרמב"ם בזה, כי ראיתי שהוא מקשר ומחבר בטוב טעם ודעת כל המסכתות שבש"ס, אחת מהנה לא נעדרה כהלכה למשה מסיני מסורה. ע"כ הגה"ה):

3. תוספות רא"ש על הוריות דף ב/א

גמ' אין ב"ד חייבין עד שיאמרו להם מותרין אתם. פ"י שישאלו לב"ד מה אנו לאכול חלב שע"ג הקיבה ויאמרו להם מותרין אתם לאכול ולאפוקי אם שנו ולמדו להם בבית המדרש שמותר דלא הוי הוראה. והקשה הרמ"ה ז"ל מה חלוק יש בין מותרין אתם ובין מותרים אתם לעשות כיון ששאלו להם מה אנו לאכול ואמרו להם מותרים אתם היינו מותרים אתם לעשות. ופ"י דמותרין אתם דקאמר שמואל לא מיירי ששאלו אם מותרין לאכול דאם אמרו להם מותרים אתם היינו מותרין אתם לעשות, דבשאלת השואל תלויה ההוראה ולא בתשובת המורה, דכיון ששאלוהו אם מותרין לאכול יודע המורה כשיאמר להם מותרין אתם שיאכלו על פיו ויש לו לדקדק קודם שיורה

וכשאמר להם מותרין אתם הוי כאילו אמר להם מותרין אתם לאכול, אלא מיירי ששאלו להם מה אנו להורות היתר בחלב שעל הקיבה ואמרו להם מותרין אתם דאע"ג דלא הורו אותם לעשות אלא להורות לאחרים הוראה הוי, ולא נהירא לי דכיון שידע המורה ששאלו כדי להורות היתר לכל שואל יותר ה"ל לדקדק בדבריו וכשהורה להם היתר כ"ש דהוי הוראה. ונראה לי לפרש כההיא דתניא בבבא בתרא בפרק יש נוחלין (ק"ל א') ת"ר אין למדין הלכה לא מפי תלמוד ולא מפי מעשה עד שיאמרו לו הלכה למעשה שאל ואמרו לו הלכה למעשה ילך ויעשה, ותו אמרינן התם א"ל ר' אסי לר' יוחנן כי אמר לן מר הלכה נעבד. א"ל עד דאמרי לכו הלכה למעשה, כלומר אפי' אם ישאלו לו אם הלכה כן ויאמר הלכה כן לא יסמכו על זה לעשות מעשה עד שישאלו ממנו פעם שנית בשעת מעשה לפי שכשהאיסור מזומן ליעשות מיד או מדקדק המורה בדבריו שלא תארע תקלה ע"י, וה"פ הכא אם שאלו להם ואמרו להם מותרין אתם אף שלא בשעת מעשה קאמר שמואל דהוי הוראה, ורב דימי קאמר דדוקא בשעת מעשה הויא הוראה, ונדחו דברי שמואל, ודברי רב דימי כההיא דפ' יש נוחלין:

4. תוספות הוריות דף ב/א

הורו ב"ד - הם סנהדרי גדולה כדרשינן בת"כ עדת ישראל עדה המיוחדת בישראל זו סנהדרי גדולה...
הורו לה ב"ד להנשא - האי ב"ד אינו סנהדרין גדולה שהרי ב"ד יכולין להתירה לינשא, ומ"מ הני נמי אית להו האי דינא שאם עשתה כמו שהורו היתה פטורה כיון שתולה בב"ד:

5. תוספות הוריות דף ב/ב

תנא משנה יתירה דאפי' גמיר ולא סביר - תימה דלא ליתני במתני' כ"א תלמיד שאינו ראוי להוראה וכ"ת דא"כ הוה משמע דלא גמיר ולא סביר דהא מרישא ידעינן דקתני ועשה יחיד על פיהם דפטור, וי"ל דקמ"ל דאפי' גמיר וסביר הוה שוגג דטעה במצוה לשמוע דברי חכמים וחייב דלא תימא מזיד הוה:

6. תוספות רא"ש על הוריות דף ב/ב

כגון דידע דאסור וקא טעי דמצוה לשמוע דברי חכמים. כדכתיב לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל והיינו שגגה דידיה:

7. ספר באר שבע על הוריות דף ב/ב

כי האי גוונא מזיד הוא. ... אלא שלא היה מסתבר לאביי לפרש ראוי להוראה כגון שמעון בן עזאי וקטעי במצוה לשמוע, דהא לא היה בימיו כמותו בתורה, כדאמר הוא בעצמו (בכורות נח, א) כל חכמי ישראל דומים עלי כקליפת השום, ואיך יטעה הוא במצוה לשמוע כו', דהא תניא יכול אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין שתשמע להם, תלמוד לומר ללכת ימין ושמאל עד שיאמרו לך על ימין שהוא ימין ועל שמאל שהוא שמאל, אלא ודאי אין זה שמעון בן עזאי. והכי איתא בהדיא בירושלמי דפרקין (הלכה א'), והשיב לו רבא דבעל כרחך צריך אתה לפרש כן. אף על גב שנראה להיות דוחק גדול לומר דשמעון בן עזאי יטעה במצוה לשמוע כו', משום דתניא בהדיא בבבלי וראוי להוראה כגון שמעון בן עזאי:

ואין להקשות דהא תניא בספרי פרשת שופטים (פיסקא י"א) לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, אפילו מראין בעיניך על שמאל שהיא ימין ועל ימין שהיא שמאל שמע להם, אם כן משמע שמצוה לשמוע דברי חכמים אפילו אם ידע דקטעו ואמרו על שמאל שהיא ימין, ולא כהברייתא שהבאתי לעיל דקתני יכול אם יאמרו כו'. די"ל דהא דאמרו בספרי אפילו מראים בעיניך על שמאל שהוא ימין, הכי פירושו אפילו תחשוב בלבך על פי שקול הדעת שטעו בדין ואמרו על שמאל שהיא ימין אבל לא שהוא יודע בודאי שטעו בדין, וכן דייק הלשון אפילו מראים בעיניך כו'. והא דקתני בבבלי שהבאתי לעיל יכול אם יאמרו לך כו', היינו שידע בודאי שטעו בדין להתיר את האסור. כן נ"ל:

8. עיין ברש"ש